

Фредерік Стендаль (1783-1842) «Червоне і чорне»

Перебіг уроку

I. Актуалізація опорних знань

Викладач. Діти. Ми розпочали вивчення французької літератури, яскравим представником якої є Ф. Стендаль і його роман «Червоне і чорне». Давайте пригадаймо матеріал попереднього уроку, тема якого : « Образ головного героя роману Жульєна Сореля. Три ступені його кар'єри», виконавши тести.

Тести для контролю знань учнів з теми «Фредерік Стендаль. Роман «Червоне і чорне».

I. Завдання 1-6 мають чотири варіанти відповідей, з яких тільки один правильний. Виберіть вірну відповідь і позначте її у бланку відповідей тільки так. Не робіть інших позначень – вони будуть вважатися помилкою. Виконання завдання оцінюється 1 балом.

1. Укажіть, Стендаль – це літературний псевдонім: А) Анрі-Марі Бейль; Б) О. Бальзак; В) Ш.Б. Гренобль; Г) А. Франц.
2. Укажіть, Жульєн Сорель народився в сім'ї: А) мера міста; Б) власника лісопилки; В) бідного селянина; Г) багатого городянина.
3. Мер міста звернувся до батька Жульєна з проханням: А) побудувати йому будинок; Б) послати Жульєна на навчання; В) віддати Жульєна до нього у вихователі; Г) написати йому важливі папери.
4. Укажіть, чий портрет носив Жульєн у медальйоні? А) пані де Реналь; Б) Наполеона; В) матері; Г) Вольтера.
5. Укажіть, хто допоміг Жульєну вступити до духовної семінарії? А) мер міста пан де Реналь; Б) пані де Реналь; В) абат Шелан; Г) папа Римський.
6. Після закінчення семінарії Жульєн пішов працювати: А) до цирку; Б) до контори; В) до школи; Г) до бібліотеки.

II. Завдання 7-8 мають п'ять варіантів відповідей, серед яких тільки два вірних. Виберіть правильні відповіді і позначте їх тільки так. Не робіть інших позначень – вони будуть вважатися помилкою. Виконані завдання оцінюються в 3 бали.

7. Укажіть, звичаї яких міст зображено у романі «Червоне і чорне»:

А) Гренобля; Б) Вер'єра; В) Парижу; Г) Ліона; Д) Марселя.

8. Укажіть, які твори не належать Ф. Стендалю: А) «Червоне і чорне»; Б) «Гобсек»; В) «Батько Горіо»; Г) «Ваніна Ваніні»; Д) «Пермський монастир».

I. 1-6 завдання. Правильні відповіді позначаються

А Б В Г

1 2 3 4 5 6

II. 7-8 завдання. Правильні відповіді позначаються

А Б В Г Д

Слайд 4

II. Мотивація навчальної діяльності

(Відео про кохання: Джеймс Ласт «**ВЕЧЕР ВДВОЕМ**»)

Викладач. Діти, як ви думаєте, яка буде тема нашого сьогоднішнього уроку?

Учні. Кохання.

Викладач. Так. У «Червоному та чорному» взаємодіють дві теми: честолюбство та кохання. Якщо узагальнювати, то, власне, тема одна - кохання, адже усі сторінки роману доводять оманливість життя заради кар'єри, почестей, слави і утверджують природність щирого почуття. Може, тому ця книга залишається протягом майже двох століть одним із кращих романів про кохання.

Звісно, змінилися уявлення читачів про стосунки закоханих, тому сучасним юнакам важко зрозуміти страждання героя твору через те, що він не зважується взяти за руку молоду жінку:

Слайд 5

«Як тільки проб'є десяту годину, я виконаю те, що цілий день обіцяв собі зробити ввечері, — інакше піду до себе і застрелюсь». І далі, коли таку просту дію було виконано: «Душа його сповнилася щастям; не тому, що він любив пані де Реналь, а тому, що нарешті кінчилась ця жахлива мука». А трохи пізніше Сорель «зовсім знесилений тією боротьбою, яку весь день вела в його серці боязкість і гордість, враз поринув у міцний сон».

Викладач. Сучасні юнаки скажуть, що привід для таких сильних переживань надто мізерний. Але ж сила почуття не змінюється від причини, що його

викликала! Така сила почуття Жульєна - дар від Бога, так само, як фізична сила чи розумові здібності. І цей дар дається не кожному.

XX століття, особливо його закінчення, значно знизило рівень людських почуттів, дискредитувало безпосередність емоційного самовиявлення, пройняло безжальною іронією все, що виходить за межі практично-інтелектуального існування. Ось чому нині нам здаються смішними страждання Сореля, для якого все життя - це змагання із самим собою.

І сьогодні наша розмова - про прекрасну статтю, про тих, кого кохав головний герой твору і хто кохав його.

Слайд 6

III. Оголошення теми, епіграфа, навчальних завдань уроку

Слайд 7

Тема. Своєрідність теми кохання та її втілення в жіночих образах роману Стендаля «Червоне і чорне».

Слайд 8

Мета: дослідити своєрідність розкриття теми кохання в творі; розкрити його головні жіночі образи; розвивати в учнів уміння вести діалог, працювати в парі, групі; виховувати прагнення до щирих людських почуттів.

Слайд 9

IV. Робота з епіграфом

Викладач. Уважно прочитайте висловлювання Стендаля, що взято за епіграф до нашого уроку: *«У світі почуттів є лише один закон – зробити щасливим того, кого любиш».*

- Чи згодні ви з думкою письменника?

Учень1. У наш час багато хто сумнівається в правоті цього твердження Стендаля. Напевно, це відбувається тому, що ми стали прагматичними і приземленими, ми перестали жити почуттями. Нам важко повірити, що існує кохання - почуття, здатне змінити світ. Справа ще, напевно, в тому, що ми перестали читати, думати над тим, що відбувається всередині та довкола нас, а головне - робити це самостійно.

Учень 2. Приклад чистої та безкорисливої любові - кохання Ромео і Джульєтти у трагедії Шекспіра. Їх любов не залежала ні від думки інших, ні навіть від їх власного становища. Їх приклад переконливо доводить: кохання двох людей здатне змінити оточуючих. Адже після смерті Ромео і Джульєтти два ворогуючі роди припиняють міжсімейні чвари.

Учень 3. Любов може творити дива: штовхати людей на героїчні вчинки, рятувати від самотності, виліковувати душевні **рани**, вносити в життя радість, веселощі та сміх.

Викладач. Кохання - це складне почуття, воно пов'язане не тільки з ніжністю і радістю, але болем і сльозами, іноді вона закінчується крахом, катастрофою. Саме тому багато письменників порівнюють кохання з падінням у прірву. Але той, хто не знав кохання, не впізнав чогось дуже важливого в житті. Всі ми різні, і всі ми кохаємо по-різному. І саме поняття «кохання» для кожного з нас має зовсім різне наповнення. Але всі ми кохаємо і хочемо бути коханими, і в цьому ми єдині.

Слайд 10

V. Робота в парах

Викладач. До поняття «кохання» підберіть слова синоніми {кохання - божевілля, радість, лихоманка, відсутність волі, насолода, ілюзія}.

Викладач. Отже, який смисл укладає письменник у слово «кохання». До яких виявів цього почуття привертає увагу Стендаль? («змушуєш відчувати», «народжується і згасає», «насолоджуємося»). Прокоментуйте.

Слайд 11

VI. Евристична бесіда

Викладач. У романі «Червоне і чорне» кохання має жіноче обличчя: образи Луїзи де Реналь та Матильди де Ла-Моль мають особливе навантаження. Не випадково вони протиставлені у творі: героїні немовби знаменують собою боротьбу двох сил у душі Жульєна Сореля.

- Якими ви собі уявили пані де Реналь та Матильду де Ла-Моль?

- Знайдіть у тексті, як змальовує їх автор.

Учень. «Пані де Реналь, висока й ставна жінка, свого часу славилась, як подекують тут, у горах, першою красунею на весь край. У її зовнішності та ході було щось юне й простодушне. Наївна грація, сповнена невинності й жвавості, мабуть, могла б зачарувати парижанина м'якою прихованою палкістю. Однак якби пані де Реналь знала, що може справити таке враження, вона б згоріла від сорому... Казали, що пан Вально, багач, директор притулку,

залицявся до неї, але не мав успіху. І тому її добродетель набула гучної слави...»
(Повне видання: I частина. III розділ. Майно бідних.)

Учень. «Як мені не подобається ця довготелеса дівця! - думав Жульєн, проводжаючи поглядом мадемуазель де Ла-Моль, яку покликала мати, щоб представити її кільком своїм приятелькам.- Вона намагається перевершити всі моди; сукня її зовсім падає з плечей... Вона ще блідіша, ніж була до своєї подорожі... Яке безбарвне волосся, біляве, наче світиться наскрізь... Скільки пихи в її манері вітатись, у вигляді! Які величні жести!» (Хрестоматія стр.43)

Учень. «Її прекрасні очі, в яких застигла глибока нудьга, і навіть гірше – зневіра знайти будь-яку втіху..» (Хрестоматія стр.42)

Викладач. На яких деталях портретів Луїзи та Матильди акцентує увагу письменник? Аргументуйте свою думку текстом.

Учень. «... Майже в ту саму мить він(Жульєн Сорель) побачив молоду, струнку й надзвичайно світлу блондинку. Вона підійшла до столу і сіла навпроти. Вона зовсім не сподобалась йому; проте, уважно придивившись до неї, Жульєн подумав, що ніколи ще не бачив таких гарних очей, які, однак, відбивали велику душевну холодність. Потім Жульєн помітив у них вираз нудьги, як у людини, що спостерігає все і разом з тим пам'ятає, що їй належить бути величною.

У пані де Реналь прекрасні очі, їй часто про це говорили, але в них немає нічого спільного з очима блондинки». У Жульєна було ще надто мало досвіду, щоб зрозуміти, що вогники, які інколи загорялися в очах мадемуазель Матильди,— він чув, що її так називали,— були спалахами глузливості. А коли загорялись очі пані де Реналь, то це був вогонь пристрасті або шляхетного гніву, коли вона чула про який-небудь обурливий вчинок. В кінці обіду Жульєн знайшов слово, яке добре визначало своєрідну красу очей мадемуазель де Ла-Моль. «Вони іскрометні»,— подумав він. А загалом вона була надзвичайно схожа на свою матір, яка Жульєнові дедалі більше не подобалась, і він перестав дивитись». (Повне видання: II частина. II розділ. Вступ у світ.)

Викладач. Чи можна визначити ставлення письменника до пані де Реналь та панночки де Ла-Моль?

Учень. Пані де Реналь - це та жінка, яку сам автор мріяв полюбити. Це ідеальна жінка, яку зустрінеш хіба що раз у житті (і то - якщо поталанить!) Вона дуже вродлива, шляхетна і чиста душею. Завоювати серце такої жінки не кожному вдається. Жульєн зумів закохати в себе пані де Реналь, але сам зрозумів, як сильно він її любить, коли вже дістав смертний вирок).

Учень. Матильда - це та жінка, якою, за висловом Андре Моруа, міг би бути сам Стендаль, якби він народився жінкою. Вона наділена енергією людей

Відродження. Це сильна натура, на відміну від пані де Реналь, яка готова повністю підкоритися коханому. Матильда бореться за своє щастя і носить під серцем дитину від коханого чоловіка.

Викладач. Хто з героїнь викликає у вас більше симпатії і чому?

Учень. Більшу симпатію у мене викликає пані де Реналь. Вона не така вишукана, розумна, дотепна, як суперниця, але має перевагу над нею, значно важливішу, - уміє самовіддано кохати. А Матильда не поводитиметься просто як жінка, вона завжди залишатиметься дочкою маркіза зі звичками нещирості, гри, позування. Мабуть, у цьому полягає її трагедія, вона не здатна поступатися власною гордістю.

Учень. Обидві героїні прекрасні, кожна по-своєму. Обидві вони викликають, з одного боку, співчуття та жаль, з іншого боку, їхнє кохання викликає подив і шану. Своїм коханням вони вчать нас любити безкорисливо й самовіддано. Шкода, що їхнє щастя тривало недовго, але в цьому винні не стільки вони, скільки суспільство зі своїми несправедливими законами.

Викладач.

Перегортаючи сторінки твору, ми спостерігаємо, як кожна героїня пройшла через випробування коханням. Отже, людина буває щаслива лише, коли відчуває гармонію розуму і почуттів. Не буде щасливою та людина, яка переступає через загальнолюдську мораль, яка забуває про "вічні життєві цінності". І у такої людини частіше трагічно закінчується життя, в чому ми з вами переконалися, прочитавши твір Стендаля.

Слайд 12

Викладач. Спробуйте «вгадати» у цих портретах героїнь роману «Червоне і чорне».

Слайд 13

Викладач.

- Коли відбувається знайомство читача з пані де Реналь?

Учень. _____

Викладач.

- Що підкреслює автор в образі героїні?

Учень. Пані де Реналь – це тридцятирічна заміжня жінка, яка має трьох дітей. У неї гарна зовнішність та благородні манери. Незважаючи на свою родовитість, вона ніколи не була чванливою, її не цікавлять плітки та інтриги.

Слайд 14

УВАГА НА ЕКРАН!

- *«Пані де Реналь належала до тих провінціалок, які на початку знайомства легко можуть видатися нерозумними. У неї абсолютно не було життєвого досвіду, і вона зовсім не намагалася виділитися в розмові. Обдарована чутливою і гордою душею, вона у своєму несвідомому прагненні щастя, притаманному всякій живій істоті, в більшості випадків не помічала того, що робили ці грубі люди, якими оточила її доля».*

Слайд 15

Викладач.

- Коли відбувається знайомство читача з Матильдою де Ла-Моль?

Учень.

Викладач.

- Спробуйте визначити основні риси характеру Матильди де Ла-Моль.

Учень. Надзвичайно розумна, наділена холодним чоловічим розумом. Зверхня, гордовита, марнослава і честолюбна, звикла наказувати й підкорювати.

Слайд 16

УВАГА НА ЕКРАН! *«Молода дев'ятнадцятирічна вродлива дівчина Матильда де ла Моль, багата аристократка. У ній немає характерних для юної дівчини рис. Матильда - філософ, психоаналітик, Вольтер у спідниці. Ось вона на балу, горда не своєю красою, що вражає молодих людей, а власними знаннями».*

Слайд 17

Заповнення анкети «стендалівських героїнь»

Вік: 19, 30.

Особливі деталі зовнішності: прекрасні очі, колючі очі.

Сімейний стан: одружена, незаміжня.

Місце проживання: місто Париж, місто Вер'єр.

Читацькі інтереси: романи про кохання, суспільно-політичні трактати.

Ставлення до релігії: насмішкувате, шанобливе.

Ставлення до оточуючих: рівне, з повагою; приховане презирство.

Проблема грошей: багатство – запорука успіху, не хвилює.

Сила почуттів, здатність до самопожертви: сильні почуття, здатність до самопожертви висока, але з певним розрахунком; сильні почуття, висока здатність до безкорисливої самопожертви.

(Викладач роздає друковані анкети всім учням. Використовуючи текст твору, учні заповнюють анкету «стендалівських героїнь»).

Ім'я, прізвище	Луїза де Реналь	Матильда де Ла-Моль
Вік		
Особливі деталі зовнішності		
Сімейний стан		
Місце проживання		
Читацькі інтереси		
Ставлення до релігії		
Ставлення до оточуючих		
Проблема грошей		
Сила почуттів, здатність до самопожертви		

Спираючись на попередні завдання.

VII. Формування вмінь та навичок

Викладач.

Однією з таких жінок була дружина мера міста Вер'єра, освічена красуня-провінціалка Мадам де Реналь. Свій запал нерозтраченої молодості, розуму, почуттів вона присвятила вихованню двох дітей. Мадам де Реналь була публічною особою, постійно приймала участь у благодійних акціях, які організовував її чоловік, дуже полюбляла милуватись навколишніми краєвидами та пити чай на веранді з подругою. І ось, одного дня, в її маєтку з'являється нова людина - гувернер її дітей, молодий юнак Жульєн Сорель. Всеохоплююче бажання допомогти юнакові в досягненні його цілей, тривалі прогулянки у саду стали підґрунтям, на якому зародилось та визріло кохання Мадам де Реналь та Жульєна. Палка та жагуча пристрасть поглинула з головою обох героїв. Ризикуючи своєю честю та репутацією пані зустрічається з юнаком у своїй спальні, приносить йому хліб після вечері, затуляє драбину, по якій Сорель дереться до її кімнати. Між ними стерто всі умовності навколишнього світу. З боку Мадам де Реналь панує тільки кохання, але вона не здогадується що юнак "закохався" в неї з корисливих мотивів. Справжнє прийде пізніше.

Друга жінка у житті Сореля - аристократка маркіза де Ла-Моль. Дівчина з багатой, гордовитої сім'ї, Матильда зневажливо ставилась до молодиків, які її оточували. Дівчина жила, в очікуванні, що з'явиться герой, схожий на улюбленця її ідеалу - Маргарити Наваррської. І ось він з'явився в особі батькового секретаря. З-поміж примружених вій роздивлялась знатна красуня неможливого юнака. І все те, що вона очікувала, на що сподівалась, Матильда знайшла в Жульєнові. Але кохання цих молодих людей більше було схожим на змагання, бо вони постійно мучили одне одного. Усьому виною було хворе честолюбство Сореля. Матильда розуміла, що, одружившись із Жульєном, вона потрапить у те суспільство, до якого ставиться з презирством. І знову ж таки -

Жульєн не любить її по-справжньому, бо душею він уже з панею де Реналь.

Слайд 21

Виконання завдань пошуково-дослідницького характеру

Викладач. Деяким учням було дано домашнє завдання: схарактеризувати перебіг почуттів Жульєна до пані Реналь та Матильди де Ла-Моль.

Очікувані відповіді:

- Жульєн —> вдячність —> закоханість —> страх —> ненависть —> кохання —> пані де Реналь.
- Жульєн —> цікавість —> самовдоволення —> симпатія —> азарт —> гордість —> егоїстична пиха —> Матильда де Ла-Моль.

(Примітка: можливі й інші визначення).

Заключне слово вчителя .

На ставленні Жульєна до коханих жінок позначилися його виховання та життєві переконання і прагнення. У стосунках із жінками він майже завжди діяв так, щоб виявити свою особистість і бунтувати проти будь-якої дійсної чи удаваної образи. Кожну особисту образу він сприймав як суспільну несправедливість. Справжнім він стає тільки перед лицем смерті:

Слайд 22

«Я заслужив смерть, але, великий Боже, добрий, великодушний Боже, поверни мені мою кохану!» Такою молитвою завершує Жульєн Сорель своє земне життя.

Слайд 23

VIII. Тестові завдання за темою «Жіночі образи в романі».

Слайд 24

IX. Домашнє завдання

Написати міні-твір з теми: «Дві жінки – два кохання».

Слайд 25

X. Підбиття підсумків уроку. Оцінювання відповідей.

Слайд 26

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ДОДАТКИ

Заповнення анкети «стендалівських героїнь»

Ім'я, прізвище	Луїза де Реналь	Матильда де Ла-Моль
Вік		
Особливі деталі зовнішності		
Сімейний стан		
Місце проживання		
Читацькі інтереси		
Ставлення до релігії		
Ставлення до оточуючих		
Проблема грошей		
Сила почуттів, здатність до самопожертви		

Тестові завдання за темою «Жіночі образи в романі»

Варіант I

1 . «Складена вона була вдало; гарніших ніжок, ніж у неї, неможливо було собі уявити; легкість, з якою вона бігла, бентежила погляд Жульєна». Кого описує автор?

а) пані де Реналь;

б) мадемуазель Ла- Моль;

в) мадемуазель Аманду.

2 . «Вона була на рідкість поступлива, і всі ставили її за приклад своїм дружинам, але вона була горда». Про яку жінку говорить Стендаль?

а) про де Ла- Моль;

б) про де Реналь;

в) про Аманді.

3.Яка з героїнь роману егоїстична, честолюбна, наділена гострим розумом і безжальна в судженнях про людей ?

а) мати Матильди;

б) пані де Реналь;

в) Матильда.

4.Чому пані де Реналь не була щасливою зі своїм чоловіком?

а) бо він її ображав;

б) тому що він її не любив і одружився лише через гроші;

в) вони були різні, не розуміли одне одного.

5 . Що впливає на протиприродні дії, поведінку героїнь роману?

а) їхнє виховання,

б) вплив середовища і законів життя,

в) любов до Сореля.

6 . У якому місті жила Матильда?

а) в Парижі;

б) у Вер'єрі;

в) у Безансоні.

7 . Наприкінці роману Сорель розуміє, що весь час любив тільки ...

- а) Матильду;
- б) де Реналь;
- в) свого батька.

8 . Чи одружився Сорель ?

- а) так , на де Реналь;
- б) ні, він залишився самотнім;
- в) так , на Матильді.

9 . До чого прагнули героїні роману «Червоне і чорне»?

- а) до багатства;
- б) до жіночого щастя;
- в) до свободи.

10 . Чим пов'язані образи пані де Реналь і Матильди ?

- а) вони уособлюють вище суспільство;
- б) ці два образи характеризують душу Сореля;
- в) вони є проявом любові Сореля.

11 . Де Сорель вистрілив у пані де Реналь ?

- а) у будинку де Реналь;
- б) у церкві;
- в) у в'язниці.

12. Хто старший за віком?

- а) Матильда;
- б) де Реналь;
- в) Сорель .

Тестові завдання за темою «Жіночі образи в романі»

Варіант II

1 . Як можна охарактеризувати пані де Реналь ? (можливо вибрати кілька варіантів відповідей)

- а) шляхетна;
- б) наївна;
- в) самозакохана;
- г) горда.

2 . Як пані де Реналь ставиться до свого чоловіка?

- а) зневажає;
- б) поважає;
- в) любить.

3 . Що пов'язувало Матильду і Жульєна Сореля ?

- а) дружба;
- б) дитина;
- в) родинні стосунки.

4 . Хто був ближче всього Жульєнові Сорелю за пристрасстю, непередбачуваності діянь?

- а) пані де Реналь;
- б) Матильда;
- в) ніхто таким не був.

5 . За яких обставин Сорель познайомився з пані де Реналь?

- а) на балу;
- б) в будинку де Реналей;
- в) у церкві.

6 . Які почуття випробовував головний герой до мадемуазель де Ла- Моль ?

- а) пристрассть і розрахунок;
- б) симпатію і прихильність;
- в) дружні почуття.

7 . Через що пані де Реналь відштовхує юного гувернера?

- а) вона розлюбила його;
- б) він став огидний їй;
- в) вона усвідомила, що їхні стосунки – гріх.

8 . Хто претендував на руку Матильди де Ла- Моль ?

- а) граф Келюса;
- б) віконт Люза;
- в) маркіз де Круазе.

9 . Що відчуває Матильда, усвідомивши, що стала коханкою Жульєна Сореля ?

- а) сором;
- б) роздратування;
- в) ненависть.

10 . Що наштовхнуло Сореля на замах на Луїзу де Реналь ?

- а) лист маркізу де Ла- Молю;
- б) він дізнався про її зраду;
- в) він вирішив помститися їй за зраду.

11 . Луїза де Реналь мала :

- а) двох дітей;
- б) трьох дітей;
- в) не мала дітей.

12 . Що Жульєн Сорель усвідомив, коли перебував у в'язниці?

- а) пані де Реналь - єдина жінка, яку він здатний кохати;
- б) Матильда - єдина дівчина, яку він здатний кохати;
- в) він не здатний кохати.